

Kohtuasi C-531/23 [Loredas]ⁱ

Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1

Saabumise kuupäev:

5. juuli 2023

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Tribunal Superior de Justicia del País Vasco (Hispaania)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

20. juuni 2023

Kaebaja:

HJ

Vastustajad:

US

MU

Põhikohtuasja ese

Sotsiaalpoliitika – Võrdne kohtlemine töö saamisel ja kutsealale pääsemisel – Tööaeg – Tööajaregister – Koduabilisi käsitlevad erieeskirjad

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

Kehtivust käsitlev eelotsusetaotlus – ELTL artikkel 267 – Riigisisese õigusnormi kooskõla liidu õigusnormidega – Sooline diskrimineerimine

ⁱ Käesoleva kohtuasja nimi on väljamõeldud nimi. See ei vasta ühegi menetluspoole tegelikule nimele.

Eelotsuse küsimus

„Kas direktiivi 2003/88 tööaja korralduse teatavate aspektide kohta artikleid 3, 5, 6, 16 ja 17, artikli 17 lõike 4 punkti b ning artikleid 19 ja 22, Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 31 lõiget 2 koostoimes ühenduse kohtupraktikaga (Euroopa Liidu Kohtu 14. mai 2019. aasta kohtuotsus C-55/18) ning artikleid 20 ja 21, EÜ asutamislepingu artikli 3 lõiget 2, Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. juuli 2010. aasta direktiivi 2010/41/EL füüsilisest isikust ettevõtjatena tegutsevate meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõtte kohaldamise kohta artikleid 1 ja 4, Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuli 2006. aasta direktiivi 2006/54/EÜ meeste ja naiste võrdsete võimaluste ja võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamise kohta tööhõive ja elukutse küsimustes artikleid 1, 4 ja 5 ning nõukogu 27. novembri 2000. aasta direktiivi 2000/78/EÜ, millega kehtestatakse üldine raamistik võrdseks kohtlemiseks töö saamisel ja kutsealale pääsemisel, artikleid 2 ja 3 samuti koostoimes ühenduse kohtupraktikaga (Euroopa Liidu Kohtu 20. veebruari 2020. aasta kohtuotsus C-389/2020) tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus selline õigusnorm nagu kuninga dekreeidi 1620/2011 artikli 9 lõige 3, mis vabastab tööandja kohustusest registreerida naissoost töötaja tööaeg?“

Viidatud liidu õigusnormid

ELTL: artikkel 267,

ELL: artiklid 2 ja 3,

Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklid 20 ja 21 ning artikli 31 lõige 2,

Direktiiv 2006/54/EÜ: artikkel 14,

Direktiiv 2000/78/EÜ: artiklid 2 ja 3,

Direktiiv 2003/88/EÜ: artiklid 3, 5 ja 6,

Euroopa Kohtu otsus C-55/18, punktid 44–49, ja otsus C-389/20.

Viidatud riigisisised õigusnormid

Töötajate üldseadus (Estatuto de los Trabajadores) (kuninga seadusandlik dekreet 2/2015 (Real Decreto Legislativo 2/2015)) (edaspidi „töötajate üldseadus“): artikkel 34 ja artikli 35 lõige 5.

Kuninga dekreet 1620/2011 (Real Decreto 1620/2011): artikkel 9,

Kuninga dekreetseadus 8/2019 (Real Decreto Ley 8/2019)

Töökohtu seadus (Ley Reguladora de la Jurisdicción Social): artikkel 94,

Tsiviilkohtumenetluse seadus (Ley de Enjuiciamiento Civil): artikkel 217.

Põhikohtuasja asjaolude ja menetluse lühikokkuvõte

- 1 Naissoost töötajast kaebaja HJ esitas 31. märtsil 2021 töösuhte lõpetamise vaidlustamise hagi ja maksenõude füüsiliste isikute USi ja MU vastu. See hagi määrati lahendada Juzgado de lo Social n° 2 de Bilbaole (Bilbao töökohus nr 2, Hispaania).
- 2 Kõnealune kohus kohustas 18. novembri 2021. aasta määrusega kaaskostjaid esitama töötaja tööajaregistrid ja töögraafiku, sest vastupidisel juhul saab pidada tõendatuks faktilised asjaolud, millele hageja tugines.
- 3 Kaaskostjad ei esitanud kohtu nõutud dokumente.
- 4 Juzgado de lo Social n°2 de Bilbao (Bilbao töökohus nr 2, Hispaania) tegi 11. jaanuaril 2023 otsuse, millega rahuldab osaliselt töösuhte lõpetamise vaidlustamise hagi ja maksenõude, tunnistas töösuhte lõpetamise õigusvastaseks ning kohustas kostjaid maksuma hagejale 364,39 eurot hüvitist ning 934,89 eurot puhkusetasu ja erakorralisi lisatasusid.
- 5 Kohtuotsuses on tuvastatud, et hageja osutas kostjatele teenuseid alates 15. septembrist 2020, kuuludes koduabiliste kategooriasse igakuise töötasuga summas 1108,33 eurot koos ajaliselt proportsionaalsete lisatasudega ning et kostjad ei olnud töötajat lisanud sotsiaalkindlustusskeemi ning maksid hagejale pangaülekandega 1000 eurot kuus.

Põhikohtuasja poolte põhiargumendid

- 6 Töötaja esitas Juzgado de lo Social de Bilbao (Bilbao töökohus, Hispaania) otsuse peale apellatsioonkaebuse, väites, et tal ei ole võimalik end kaitsta ja et on rikutud tema õigust tõhusale õiguskaitsevahendile, mistõttu tuleb tõendamise lihtsustamise põhimõtet arvestades teha uus kohtuotsus tuvastatud asjaolude alusel, mille tõendamist ta nõudis.
- 7 Kaasvastustajad ei ilmunud kohtulikule arutelule ega vaielnud kaebusele vastu.

Eelotsusetaotluse põhjenduste lühikokkuvõte

- 8 Esimese astme kohtu otsuses leiti, et töötaja tegelik tööaeg ja nõutud töötasu ei ole tõendatud, mistõttu töötasu erinevuse nõuet ei saa rahuldada, kuna on tuvastatud, et töötasu maksti tegelikult välja deklareeritud töötasu alusel.
- 9 Vaidlustatud kohtuotsuses on kinnitatud, et kaebaja esitatud tõendid on ebapiisavad ja et tema väiteid ei saa pidada tõendatuks ainuüksi seetõttu, et ei ole esitatud tööajaregistreid, kuna kuninga dekreetseadus 8/2019 näeb ette rea

erandeid eritöösuhetes päeva alguse ja lõpu kindlaks määramisel, näiteks koduabiliste puhul.

- 10 Vaidlusalust küsimust lahendades tuleb selgeks teha, kas koduabilistel ei ole õigust oma tööaja registreerimisele, st kas tööandjad ei ole kohustatud esitama töötajatele tööajaregistrit ja tööaja arvestust, vastupidi sellele, mis on tavapärane muude ettevõtjate ja tööandjate puhul. Apellatsiooni astmes analüüsitava kohtuotsuses on leitud, et koduabiliste valdkonnas ei ole sellist tööaja registreerimise kohustust ette nähtud, mistõttu nende registrite esitamata jätmisel, mida kohtus nõutakse, ei ole mingit tähtsust.
- 11 Kohtuotsusest tuleneb lõpuks, et töötajal ei ole mingeid tõendeid tööaja kohta, mida ta väidab, ega töötasu kohta, mis toob tõendite puudumisel kaasa väiksema hüvitise kindlaksmääramise töösuhete lõpetamisel ja suure osa tema töötasunõude rahuldamata jätmise. Kohtuotsuses on leitud, et kaebaja ei ole oma väiteid tõendanud, võttes aluseks asjaolu, et koduabilisena töötamise valdkonnas puudub kohustus tööaega registreerida.
- 12 Apellatsioonkaebuse esemeks olev kohtuotsus puudutab otseselt ühenduse õigust ja seda, kuidas Euroopa Kohus on seda tõlgendanud, kahest vaatenurgast: a) kohustus pidada kinni tööpäevade ja tööaja maksimaalsest kestusest ning sellest tulenev tööandjate kohustus need päevad registreerida (direktiiv 2003/88); b) keeld diskrimineerida soo alusel naisi, kes kuuluvad 95% ulatuses koduabiliste rühma (Euroopa Kohtu 24. veebruari 2022. aasta kohtuotsus C-389/20) ja keda tuleb kohelda meestega võrdsetel alustel kõigis valdkondades, sealhulgas tööaja osas (direktiiv 2006/54).

Tuleb kindlaks teha, kas Hispaania õigusnorm, eelkõige kuninga dekreeidi 1620/11 artikli 9 lõige 3, mis reguleerib töösuhteid kodumajapidamises, on kooskõlas ühenduse õiguse ja seda puudutavate põhimõtetega. See õigusnorm vabastab kodumajapidamises tööandjad tööaja registreerimise kohustusest, erinevalt teiste valdkondade tööandjatest ja ettevõtjatest, kes on kohustatud seda tegema (töötajate üldseaduse artikli 34 lõige 9 ja artikli 35 lõige 5). Sellist koduabiliste erinevat kohtlemist peab uurima Euroopa Liidu Kohus, kuna see võib rikkuda võrdõiguslikkust ja tööaja korraldust käsitlevaid ühenduse õigusnorme.

Sala de lo Social del Tribunal Superior de Justicia del País Vasco (Baskimaa autonoomse piirkonna kõrgeima kohtu sotsiaalkolleegium, Hispaania) kahtleb selles, kas kuninga dekreeidi 1620/2011 artikli 9 lõige 3 on ühenduse õigusega kooskõlas kahest aspektist:

- a) Direktiivi 2003/88 vaatevinklist. Tööaja registreerimise kohustus on hädavajalik selleks, et kontrollida maksimaalse tööaja piiridest kinnipidamist ja nõuda ületunnitööd. Lisaks on oht, et tööpäevad ei vasta ettenähtud puhkeajale, ohustades tervist, ning et esineb töösuhete nõrgema poole kuritarvitamise olukord. Kui koduabiliste tööandjad jäetakse registreerimiskohustusest välja, on naissoost töötajatel väga raske tõendada

tegelikult töötatud päevade arvu ning neil on taas keeruline oma nõude aluseks olevaid väiteid tõendada. Tegemist on tagajärjega, mis võib olla vastuolus direktiiviga 2003/88 ja sellele Euroopa Liidu Kohtu antud tõlgendusega, eelkõige kohtuotsuses C-55/18, mille kohaselt lasub tööaja tõendamise koormis tööandjal. Nagu on kinnitatud Euroopa Kohtu selle otsuse punktis 60, peavad liikmesriigid kehtestama tööandjatele kohustuse kehtestada tööaja mõõtmise süsteem. Euroopa Liidu Kohus lisab oma otsuses, et töötaja on töösuhte nõrgem pool, mis tähendab, et on tarvis takistada tööandja võimalust töötaja õigustele piiranguid seada (punkt 44). Vastavalt punktile 49 on igapäevane ja iganädalane töötundide arv objektiivselt ja usaldusväärselt oluline selleks, et kontrollida ühelt poolt, kas maksimaalsest iganädalasest tööajast on kinni peetud, ja teiselt poolt seda, kas on järgitud minimaalset igapäevast ja iganädalast puhkeaga.

- b) Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklites 20 ja 21 sätestatud võrdse kohtlemise ja diskrimineerimiskeelu põhimõtte vaatenurgast. Kohus leiab, et hageja naiseks olemist ei saa vaidluse alla seada. Tegemist on naisega, kes kuulub koduabiliste rühma, mis on selgelt „feminiseerunud“ rühm, mis koosneb peaaegu täielikult naistest. Nagu on märgitud Euroopa Liidu Kohtu otsuses C-389/20, koosneb koduabiliste rühm 95% naistest. Neil asjaoludel tekitab tööaja registreerimisega seotud erinev kohtlemine võrreldes meestega tõsiseid kahtlusi. Tegemist on õigusega tööaja registreerimisele, mis on tagatud kõigile meestöötajatele ja mida koduabilised kuninga dekreedis 1620/11 artikli 9 lõike 3 kohaselt kasutada ei saa. Seda erinevat kohtlemist tuleb analüüsida liidu õigusnormidest lähtudes. Eespool nimetatud kuninga dekreedis tuleb tagada kaudse soolise diskrimineerimise puudumine ning teha kindlaks, kas see väliselt neutraalne õigusnorm põhjustab hagejaks oleva naistöötaja kaudset soolist diskrimineerimist.